

Sociální stát – jeho typologie a počátky

Typy sociálního státu a jeho počátky na
příkladu vybraných zemí

Obsah přednášky

- Typy sociálního státu
- Nástup sociálního státu ve 20. století

Typologie sociálního státu I

(Wilenski, Lebeux, Titmuss)

- **Reziduální** – sociální ochrana představuje jen doplněk trhu
- **Institucionální** – instituce sociální ochrany jsou považovány za nedílnou součást společnosti
- **Pracovně-výkonový** – zdůrazňuje zásluhový princip, je založen na přispívání do systému sociálního pojištění

G. Esping-Andersen a jeho přínos

Dánský sociolog, který je autorem základních typů sociálního státu:

- Liberální
- Konzervativní
- Sociálnědemokratický

- (Jihoevropský)

Liberální

- Klade důraz na dobrovolné individuální pojištění na trhu
- Státní intervence minimální – až po selhání trhu
- Je orientován na lidi s nízkými příjmy
- Poskytování sociální podpory je podmíněno potřebností

Konzervativní

- Snaha zachovat statusové rozdíly - nízká míra redistribuce
- Dávky jsou zásluhově diferencovány
- Prvotní pomoc rodiny
- Typický je silný vliv profesních korporací

Sociálně-demokratický model

- Založen na principu univerzalizmu a sociální rovnosti
- Stát odpovídá za blahobyt všech občanů
- Jeden univerzální systém pojištění
- Směřuje k sociální rovnosti
- Vysoká míra zdanění
- Silný sektor veřejných služeb

Jihoevropský model

- Sociální stát se zde vyvinul později
- Charakteristickým rysem je silná role tradičních institucí (rodiny, církve)
- Častější je zde střet rodinných povinností a zaměstnání

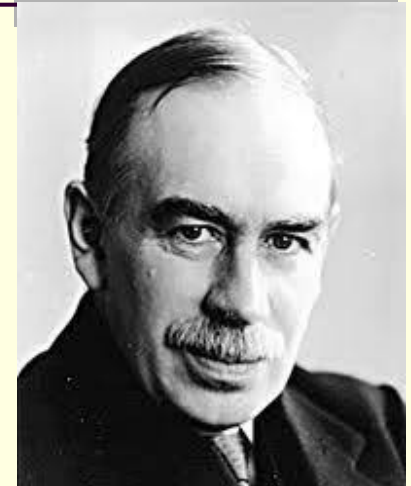
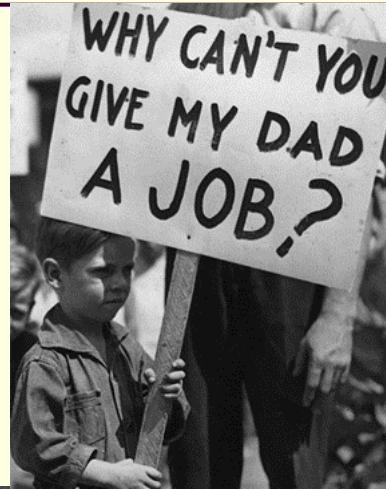
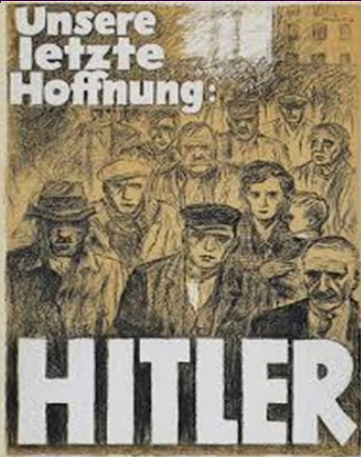
Paternalistický model

- Dominantní role státu jako patriarchálního společenství
- Typický model pro totalitní režimy a diktatury

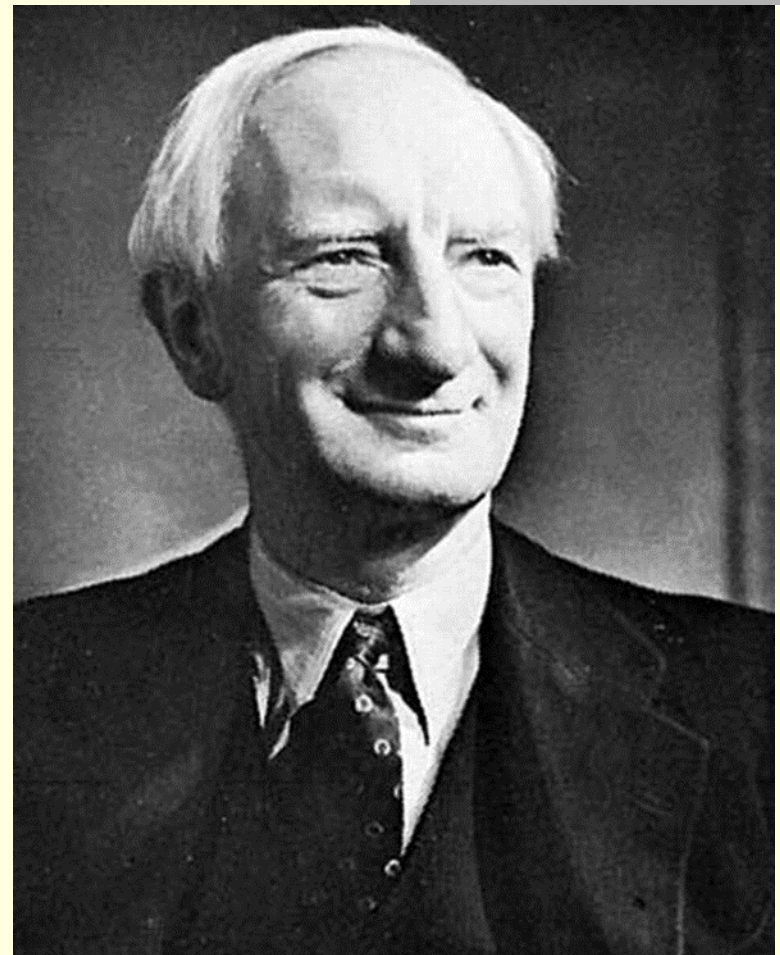

Předpoklady vzniku sociálního státu

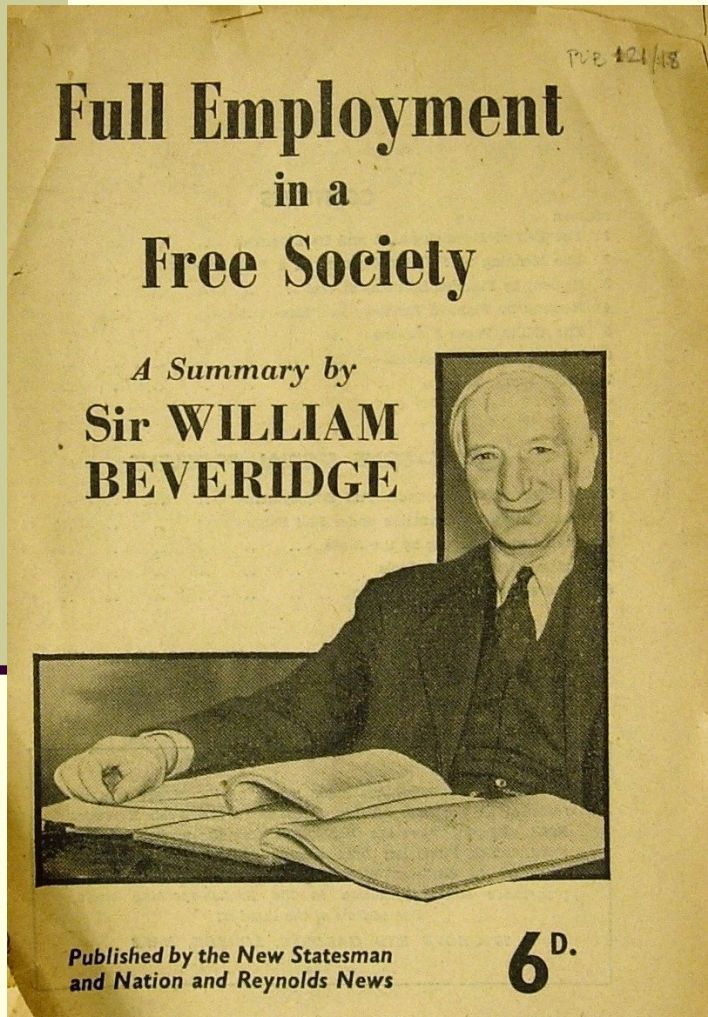

20. století - diskuze o změnách sociální politiky

- Ve Velké Británii v roce 1942 vytvořen mezivládní výbor, jehož cílem bylo vytvoření nové sociální reformy
- V jeho čele stál **William Beveridge**

Beveridgeova zpráva (1942)

Deklarovala hlavní principy sociálního zabezpečení:

- Bezplatná zdravotní péče a vzdělání
- Starobní péče
- Rodinné přídavky
- Plná zaměstnanost

Sociální reforma ve Velké Británii

- V roce 1945 zvítězila v britských volbách levice (Labouristická strana).
- V roce 1948 bylo podle Beveridgova návrhu přijato **národní pojištění**, které představovalo komplexní pojištění pro případ nezaměstnanosti, nemoci, mateřství, poručnictví, důchodu a smrti.
- Ve stejné době byla zřízena také **Národní zdravotní služba** garantující bezplatné poskytování zdravotní péče.

Formování sociálního státu ve Švédsku

- **Sociální demokracie** na počátku 30. let začala prosazovat **univerzálně zaměřený program („Domov pro všechny“)**.
- Po volebním vítězství přijala první program sociálních reforem, které zahrnovaly pojištění v nezaměstnanosti, zavedení center mateřské péče, bydlení pro rodiny s dětmi či týden zákonné dovolené ročně.
- Ke změně sociální politiky přispěla také **dohoda mezi zaměstnavateli a odbory (1936)**.

Specifika švédského sociálního státu

Typickými rysy švédského modelu se staly:

- Univerzální sociální služby financované vysokým progresivním zdaněním
- Investice do aktivní politiky zaměstnanosti

Charakter švédské sociální politiky ovlivnili také **Gunnar a Alva Myrdalovi**

Zkušenost velké krize -> poválečné posilování role státu

Affiches émises durant les campagnes électorales de 1945 et 1946

B2

PARTI COMMUNISTE FRANÇAIS
POUR RECONSTRUIRE UNE PUISSANTE INDUSTRIE
GAGE D'UNE FRANCE
FORTE ET INDÉPENDANTE

MRP

État - Providence

Nationalisations

Sécurité sociale

planification

BALAYONS LES COMITÉS D'ORGANISATION DE VICHY
CAMOUFLÉS EN OFFICES PROFESSIONNELS
CONTRE LE SABOTAGE DES HOMMES DES TRUSTS
INTENSIFIONS LA PRODUCTION
UNISSONS LE PEUPLE DANS UNE RÉPUBLIQUE FONDÉE SUR
LA RESPONSABILITÉ GOUVERNEMENTALE DEVANT LES ÉLUS DE LA NATION

LOGEMENTS INVESTISSEMENTS
PAIX PROGRÈS

- Harold Wilenski, Charles Lebeaux a Richard Titmuss, kteří definovali **tři základní typy sociálního státu** – **reziduální** (sociální je jen doplňkem trhu), **pracovně-výkonový** (založený na zásluhovém principu) a **institucionální** (instituce sociální ochrany jsou nedílnou součástí společnosti). Analogicky k těmto typům vymezil Esping-Andersen podobné modely – **liberální, konzervativní a sociálnědemokratický**.
- Sociální stát se začal formovat ve 40. letech 20. století v reakci na zkušenost velké hospodářské krize a války